

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 932.

CHICAGO, ILL., 23. JULIJA (JULY 23), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravišтво (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

STABILIZIRANJE JUGOSLAVIJE.

Meseca februarja to leto so se vršile volitve v jugoslovansko skupščino, ki so imele odločiti med Pašičem in Radičem. Odločile so enako kakor vse prejšnje volitve v belgrajsko zbornico. Radič je zmagal na Hrvatskem, Slavoniji in Dalmaciji, Pašič v Srbiji. Razmerje strank v zbornici je ostalo isto. In tudi Pašič je ostal na vladi.

Štefan Radič, ki je kontroliral skoro vse hrvatske poslance, voditelj stranke ki je kontrolirala skoro vse hrvatsko politično življenje, ta Radič, katerega je oboževala velika večina hrvatskih kmetov, Radič ki je prisegel na geslo hrvatske kmečke republike, na federativno republiko na Balkanu, ki je rohnol proti srbskemu kralju, proti belgrajski vladi, ki je dolgo časa bojkotiral parlament, stranka tega Radiča danes sodeluje s Pašičem.

Mnogi Hrvatje, posebno komunisti, so iznenadeni. Radič jih je "izdal". Kje je danes "vlada delavcev in kmetov"? Kje je danes zatirana "hrvatska raja"? Radič je potoval po Evropi in iskal zaveznikov v boju proti srbski tiraniji nad Hrvatsko. Ker jo ni dobil, je šel v Moskvo. Obljubili so mu pomoč proti gotovim koncesijam. Pristopil je v moskovsko kmečko internacionalo, ali njegova stranka se ni nobenkrat podala v resno sodelovanje z novo kompanijo. Pašiču pa je Radičev obisk Moskve služil za orožje proti Radiču. Radič je precenjeval svojo moč in moč svoje stranke. Vrnil se je in bil aretiran. Brez posebnega odpora je bil poslan v ječo, kjer je že okoli pol leta. Civilna vojna se ni dogodila, in na Hrvatskem ni bila proklamirana republika. Pred zadnjimi volitvami je bila nekaj časa na vladi Davidovičeva koalicija, ki so jo tvorile stranke opozicije. Ali Pašič ni dolgo mirno gledal njene politike. Davidovič je moral odstopiti, parlament je bil razpuščen, Pašič je sestavil novo vlado in vršile so se nove volitve, ki niso ničesar izpremenile.

Edino socialisti so ves čas slikali Radiča kot demagoga in nerazsodnega politika brez jasnih ciljev in programa. V začetku formiranja Jugoslavije je Radič pomagal Pašičevi politiki in centralizmu s svojim bojkotiranjem skupščine.

Tako je bila zbornica oropana skoro vsega zastopstva iz Hrvatske. Pašič je imel vsled tega precej močno večino, Radič pa je mislil da mu koplje grob. Danes poročajo listi, da je sporazum med Radičevim stranko in radikalno stranko, ki jo vodi Pašič, popolen. Pogajanja so se pričela kmalu po volitvah. Pavle Radič je v pregovorih zastopal zaprtega Štefana Radiča. V novi vladi bodo imeli Hrvatje štiri, eno poročilo na pravi, da pet ministrov in več tajnikov ter podtajnikov.

Ta sporazum še ne pomeni, da so mržnje med Hrvati in Srbi prestale, ali da so na Hrvatskem prenehali misliti na vodilno pozicijo v Jugoslaviji. Sporazum pomeni le to kar so socialisti ves čas zatrjevali: da je Radič samo Radič, da je kljub svojemu mučeništvu napravil jugoslovanskemu ljudstvu s svojo nerodno politiko ogromno škodo.

Element ki je radi tega sporazuma najbolj razočaran, je komunistični. Radiča je tako rekoč imel že za svojega in ga slavil po vsem svetu. Zinovjev je videl v njemu dobro oporo. Jugoslovanski komunisti v Ameriki so pod raznimi firmami sklicali mnogo protestnih shodov proti Pašičevemu režimu. Sedaj pa dela stranka s katero so simpatizirali s tisto proti kateri so protestirali. Aleksandrova pozicija je utrjena. Jugoslavija je postala močna tudi na znotraj, kajti nevarnost da pride med Hrvati in Srbi do civilne vojne, je prešla.

Kaj pa Slovenci? Pavle Radič je baje dejal, da se hrvatsko-srbskemu sporazumu lahko pridružijo tudi Slovenci. To se pravi: Če hočete, ste lahko z nami.

Koroščeva stranka je dobila s pristopom Radičevcev v Pašičevo koalicijo velik udarec. Ni bilo malokrat, da je s svojimi glasovi lahko odločevala v zbornici. Prav raditega je bila že večkrat zastopana v vladi in imela je važna ministrstva.

Zunanji interesi ki so hoteli profitirati na račun spora med Radičem in Pašičem, tudi niso veseli novega sporazuma. Kajti če se hrvatsko-srbska koalicija posreči, bo imela posebno zunanjo politiko nove vlade v zbornici in v stran-

kah večine mogočno oporo. Težje bo urediti notranjo politiko, kajti tu so razlike velike in jih ne bo lahko premostiti tudi s sporazumom med največjo srbsko in največjo hrvatsko stranko.

Nova koalicija kontrolira v zbornici dve tretjini glasov. To je večina kakršne ni Pašič v Jugoslaviji še nobenkrat imel. In ima jo s pomočjo tiste stranke ki se je pred nekaj leti zaklela da ne bo nikoli sodelovala s Pašičevimi "Srbijanci" in da ne bo nikoli priznala sedanje centralistične forme države.

Zgodovina Radičeve stranke nas uči, kako se ne sme zapravljati energije.

Rockefellerjevo prijateljstvo do delavcev.

John D. Rockefeller je star nad 80 let; njegov sin je srednje starosti. Oba sta verna, hodita v cerkev in podpirata verske ustanove. Oba verujeta v krščanstvo. Oba sta proslavljena v svetu kot humanitarca, ki sta k razvoju civilizacije ogromno pripomogla. Pripomogla sta z milijardami, ki jih imata in njune milijarde so spoštovane in slavljene.

Krščanska in človekoljubna Rockefellerja pa nista nikoli dosti mislila na svoje delavce. Standard Oil Company of New Jersey je šele pred kratkem uvedla osemurni delavnik; dosedaj je bil v sistemu dvanaajsturni, in to skoro na vseh oljnih poljih ki jih kontrolira Rockefellerjeva Standard Oil Co. in v mnogih drugih njenih obratih. Ali boljše enkrat kot nikoli. Izgube ne bo, ker je poskrbela da bodo delavci producirali toliko v osmih kakor preje v dvanaajstih urah. In tudi če ne bi, bi ne bilo izgube.

Ali ima krščanstvo kaj opraviti s to Rockefellerjevo ljubeznijo do delavcev? Mogoče da — ampak delavnik je bil skrajšan potem ko ga je skrajšala — tudi po dolgem zavlačevanju — United States Steel Corporation. Tudi nji se je skrajšanje delavnika izplačalo.

Ni naš namen izbrati Rockefellerja kot predmet za kritiziranje, kot to delajo nekateri radikalci, kajti razun Rockefellerjev je mnogo drugih bogatašev s slabšim slovesom, ki "svoje" denarja ne trošijo tako dobro kakor Rockefeller. Rockefellerjeve univerze ne prapovedujejo poučevati znanost. Rockefellerjeva cerkev je modernistična. Rockefellerjeva ustanova je storila mnogo dobrega na polju zdravstva.

Toda kakor vsi drugi bogataši, sta tudi Rockefellerja fundamentalca v svojih nazorih do ekonomskih problemov.

Dosedaj se še ni dogodilo, da bi se kak res velik bogataš dvignil nad svojo ekonomsko atmosfero in rabil svoj denar za ekonomski napredek v smeri novega gospodarskega reda.

(Po "Milwaukee Leadru".)

Coolidge in Kellogg.

Predsednik Coolidge je na počitnicah. Ob nedeljah hodi v cerkev, čez teden čita, se posvetuje, šeta in se zabava z igrami. Včasih ga obišče državni tajnik Kellogg, včasih kak drug član vlade.

Kadar se posvetuje s Kelloggom, govorita o ameriških interesih na Kitajskem, v Mehiki, Južni Ameriki in v Evropi. Ko je tako posvetovanje končano, pridejo čez par ur v liste vesti, da bodo ameriški interesi na Kitajskem, v Mehiki in drugod protektirani.

Pobožni Kellogg in pobožni Coolidge sta dobra Amerikanca in kristjana. Za obrambo ameriških interesov sta pripravljena podpirati politiko nasilja na Kitajskem in provocirati Mehiko. Pripravljena sta poslužiti se vsakega sredstva, da se ohrani spoštovanje zvezdnati zastavi v inozemstvu.

Kaj je to, "ameriški interesi"? Kakšni so moji in tvoji interesi na Kitajskem? In kakšni so v Mehiki, ali Južni Ameriki? Koliko nama dolgujejo evropske države?

Midva sva vendar Američana; in poznavaj jih sto milijonov sebi enakih. Če vprašamo drugega o "naših" interesih na Kitajskem, v Mehiki itd., se nam nekoliko posveti, ker se spominimo da smo nekje brali o tovarnah, rudnikih, posojilih, trgovini in koncesijah ki jih imajo Američani v tujih deželah. Mi nismo med njimi. In dasi smo v ogromni večini, se za naše interese niti Coolidge ne briga in se ne ukvarja z njimi, četudi smo mu poverili najvišjo pozicijo v deželi z ogromno večino naših glasov.

Coolidge ni zameriti, ker je že davno pokazal, da so pravi Amerikanci le tisti ki imajo tovarne, banke in rudnike. Kadar govori o ameriških interesih, ima v mislih te vrste Amerikance.

Komunisti v Sloveniji.

"Delavsko-kmetijski list" z dne 2. julija, ki izhaja v Ljubljani, piše da bo začasno prenehal izhajati. "D. K. L." je glasilo slovenskih komunistov. Za vzrok prenehanja navaja, da mu delavstvo ni dalo dovolj gnotne podpore. "Nekateri se niso dovolj zavedali," piše v omenjeni izdaji, "važnosti proletarskega glasila — sicer bi napram njemu izvrševali svoje proletarske obveznosti. In ti so nas prisilili, da moramo začasno ustaviti list . . ."

"D. K. L." naglašja, kakor je navada med komunističnimi publikacijami, "da je edino bojvno glasilo zavednih delavcev in kmetov Slovenije." Kljub temu mora začeti prenehati izhajati, kar je znamenje, da tudi v Sloveniji ni več tistega polja za frazarske pustolovščine kakor je bilo pred par leti.

S socialističnega shoda in konvencije v St. Louisu.

Poroča Anton Žagar.

(Konec.)

V nedeljo dne 5. julija, dan po nadvse uspešnem shodu, katerega sem opisal v Proletarcu zadnji teden, se je pričela konvencija članstva soc. stranke iz držav Missouri, Kansas, Kentucky in južnega Illinois. Vršila se je v Triangle Hall. Otvoril jo je E. V. Debs ob 8:30 zjutraj. Navzoči so bili le trije člani. Ko sem ob 9. dospel v dvorano, je bilo v nji nad 50 članov in članic. Prihajali so vedno novi, tako da nas je bilo kmalu nad 150. Popoldanska seja pa je bila še bolj številno obiskana.

Konvenciji je predsedoval Debs. Birch Wilson je bil imenovan za konvenčnega tajnika. Sodrug Debs postavlja mnogo važnosti na konvencije članstva. Pripravil se je tudi za sentlouisko in marsikak dober nasvet je prišel iz njegovih ust. Govoril je nad eno uro o nalogah članstva stranke v sedanji situaciji. Naloga je utrditi socialistično stranko. Kakor je prejšnji dan pozivljaval množico več tisoč ljudi zbrano na shodu v akcijo za socializem, tako je govoril tudi delegaciji — članstvu na konvenciji dan pozneje. Le, da je šel v podrobnosti. Rekel je med drugim: "Na vaših obrazih berem, da imate vero v svojo stranko. Ali samo vera ni dovolj. Treba je tudi delati za stranko. Sodelujte z našimi agitatorji. Pridobite tiste delavce, ki so že bili naši člani, nazaj v organizacijo. Pridobite nove. Kjer lokala še ni, organizirajte sestanek in ustanovite socialistično postojanko." In potem: "Socialistična stranka ima velike načrte, ki morajo biti izvršeni v tem letu. Morajo biti! Člani izvrševalnih odborov strankinih postojank ne bi zmogli vsega dela. Kajti delo za socializem je naloga nas vseh. Vsakdo, vsak član mora biti organizator, vsakdo, ki je socialist, naj izvršuje svoj kos dela. Letos je leto prenovljenja socialistične stranke, leto njenega pojačanja. Čez dve leti mora postati ne le to kar je bila pred vojno ampak jačša kakor kdaj poprej. Postati mora odločujoč faktor v ameriškem delavskem gibanju; in sila, ki bo izvršila preobrat.

Do predsedniških volitev l. 1928 mora biti naša stranka dovolj močna za spoprijem z reakcijo. Imeti mora svoje kandidate v vse urade."

Omenil je kraj, kjer je njegov dom.

"V Terre Haute v Indiani, ki je moj rojstni kraj, nismo izza medvojnih časov imeli svoje kandidatske liste za municipalne volitve. Danes je strankina postojanka zopet v akciji. Imela je že kandidate pri zadnjih volitvah in postavila jih je za prihodnje. Tako se socialistična stranka ojačuje tudi v mnogih drugih krajih Zedinjenih držav."

Navzoča sta bila tudi distriktna organizatorja W. R. Snow in William Henry. Prvi je organizator za Missouri in Iowo, drugi za Indiano in južni Illinois. S. Henry se je teden pred sentlouisko konvencijo mudil na agitaciji v južnem Illinoisu. Konvenciji je poročal, da je v teku nekaj dni pred konvencijo organiziral tri nove socialistične lokale, dobil precej posamičnih članov (at large), dobil precej naročnin na The American Appeal in povsod je našel sentiment, ki je naklonjen naši stranki. O agitaciji se je zelo obširno razpravljalo. Diskuzije se je udeležilo mnogo članov.

K točki o časopisju je govoril med drugim tudi Debs, ki je poudarjal važnost časopisja za socialistično stranko in socializem. Zato je potrebno, da imamo propagandistično glasilo, ki bo služilo namenom celotne stranke. Tak list bo The American Appeal. Ali nikakor ne smemo zanemarjati agitacije za vse druge socialistične liste. Časopisje je sila. Poglejte kapitalistični razred, kako pazno skrbi za svoje časopisje. Za list The American Appeal, ki prične izhajati meseca februarja in katerega glavni urednik bo E. V. Debs, se vrši sedaj obširna kampanja za pridobivanje naročnikov. Cilj je dve sto tisoč naročnikov predno prične izhajati. Več deset tisoč je že plačanih.

Enako obširna je bila razprava o načrtih za pojačanje socialističnih lokalnih organizacij. Tudi ta razprava je bila uspešna in vsak udeleženec je sklenil sam zase izvršiti svoj delež dela za skupnost. Sodrugu Snowu je bila obljubljena vsa mogoča kooperacija.

Na popoldanski seji je vladalo še večje navdušenje kakor na dopoldanski. Na drugi so posegle v razprave tudi sodruginje. Govorile so predvsem o agitaciji med ženstvom, kajti tukaj imamo polje skoro še popolnoma nezorano in dela pred nami ogromno. Navzoče sodruginje, med njimi Lilith Wilson, ki je prišla v St. Louis radi agitacije, so naglašale, da bo socialistično ženstvo izvršilo kar se od njega pričakuje. Vsak udeleženec je bil lahko vesel naših sodruginj. Kdor jih pozna, kdor razume njihovo odločnost, komur so znane aktivnosti članic, ta razume, kako je na sentlouiski konvenciji vplivalo navdušenje socialističnega ženstva na celotno gibanje.

Vlogo žene v delavskem gibanju mnogi še danes napačno tolmačijo. Govor sodruginje Wilson na tej konvenciji je poučil vse tiste ki mislijo da igra žena podrejeno vlogo, da je njena enako važna. Delavec ki podcenjuje ženo, greši sam proti sebi. Kajti žena si je priborila, v resnici priborila, že precej enakopravnosti. Nič več ni smatrana za manj vredno bitje. Sme glasovati in biti izvoljena. In kdo jo izbrablja? Kapitalistični politiki! Nemalokrat se dogaja, da jo vso osvoje, da glasuje za svoje nasprotnike, ne zato ker hoče glasovati, ampak zato ker so delavci pozabili ceniti svoje žene in hčere za enakovredna bitja. O gibanju med ženstvom je precej obširno govoril tudi s. Wm. M. Brandt. Omenil je, da se je republikanski stranki pri zadnjih mestnih volitvah v St. Louisu, ki so se vršile nedavno, posrečilo pridobiti večino žensk za svoje kandidate. Republikanska kapitalistična mašina je zmagala s pomočjo ženskih glasov. Kar se je posrečilo nji, se bo nam. Republikanska stranka zavaja, mi VZGAJAMO. In ko enkrat ženstvo vzgojimo, bo naš, borilo se bo v naših vrstah tako ognjevitost in s tako silo, kakor se more boriti samo ženstvo.

Tako je potekala konvencija, vsa vneta za delo v socialistični stranki in za socializem. Nič nasprotovanja, nič nesoglasij. Ali na konvencijo je prišel — nihče ni preiskoval kako — tudi neki nečlan, žid po plemenu, po prepričanju pa "komunist". Oglasil se je za besedo. Dobil jo je. Govoril je v tonu provokatorja in prišel je s tem namenom tudi na konvencijo. Hotel je pokvariti dober utis, ki so ga dobili udeleženci. Ni imel sreče. Odgovoril mu je s. Brandt, bivši član eksekutive soc. stranke, odgovoril tako kakor namišljeni "komunistični" provokator ni pričakoval. Tudi Debs je v prejšnjih svojih govorih bičal provokatorsko taktiko takozvanih "ekstremistov".

Brandt je dejal, da komunisti še niso nikjer resno poskusili organizirati neorganizirane delavce. Preže pa na vsak socialistični shod, na vsako socialistično prireditev, na vsako progresivno unijo, in v vseh rujejo in na vseh shodih naše stranke napadajo — ne kapitalizem, ampak našo stranko. To je taktika, ki jo lahko odobrava vsak kapitalistični trust, zato pa imajo komunisti tudi toliko reklame v kapitalističnem časopisu, dasi so kot stranka v tej deželi brezpomemben faktor. Navzoči so Brandtu burno pritrjevali, posebno ko je podal sliko vijugaste taktike ameriških komunistov, njihovih proglašev in njihove gromovitosti, ki ni prinesla niti male plovice dežja.

Dnevni red je bil izčrpan, in s. Debs je z vzpodbudnim govorom zaključil zborovanje. Razšli smo se ne kakor poražena armada, ampak jasnih obrazov, zavedajoči se, da je bodočnost pred nami in da je NAŠA.

Slovenski sodrugi, vstopite tudi vi v ofenzivo. J. S. Z. ima prostora še za mnogo članov. In nikar ne opustite prilik za razširjenje "Proletarca". Mi smo del ameriškega delayskega gibanja. Mi smo košček celote. Da bo celota res celota, moramo biti v celoti. Sodrugi in somišljeniki, v boj, v akcijo, na delo za socializem! V znamenju dela in organizacije je moč in zmaga!

Nekaj o razvoju in značaju angleščine.

Med raznimi težkočami, s katerimi se priseljenec mora boriti, je učenje novega jezika brezdvomno najtežja. Velika večina priseljenecv ni imela prilike pridobiti vsaj temeljno znanje angleščine. Malokdo izmed priseljenecv — ako izvzamemo seveda one, ki prihajajo iz angleških pokrajin — je imel priliko učiti se angleščine v starem kraju in seznaniti se s temeljnimi zakoni njene slovnice. Večina priseljenecv sploh ni imela take izobrazbe, da bi takoj pojmovali slovnična pravila in njih pomen. Radi tega učenje angleščine ni za nje lahka stvar. Dejanski v večini slučajev pridobivajo svoje znanje angleščine s tem, da si vtisnejo v spomin čim dalje večje število besed in izrazov brez nikake zveze. V tovarni priseljenec pobere nekoliko besed, v štacuni nekoliko drugih in tako dalje. Ni čuda torej, da priseljenec razpolaga le s skromno količino angleških besed in izrazov, tudi potem, ko je živel v Ameriki že dolgo vrsto let.

Da človek pojmi značaj in sestavo angleškega jezika, treba nekaj znati o njenem razvoju, kajti sedanji besedni sklad angleškega jezika s svojo ogromno količino izposojenih besed je odsev njegovega zgodovinskega razvoja. Angleški jezik je nastal iz zmesi raznih jezikov. Njegov besedni sklad je sestavljen iz snovi, ki izvirajo iz raznih izvorov; glavni izvori pa so trije jeziki: germanski (anglo-saksonski) jezik, latinščina in grščina.

Kakor znano, v prastarih časih je živel na angleških otokih narod, ki je govoril neki keltiški jezik. Tekom dobe, ko se je rimsko cesarstvo razprostiralo po svetu, so rimske legije prišle na Angleško in rimska nadvlada je tam ostala za več kot tri stoletja. Tekom te dobe so vladajoči in izobraženi krogi rabili latinščino, ali ta ni izpodmaknila domačega jezika.

Ko so se za časa propada rimskega cesarstva rimske legije umaknile iz Angleške, prišli so drugi osvo-

jevalci: naprej Anglo-saksonci iz Nemčije in kasneje Vikingi iz Škandinavije. Ti so potisnili keltiške domačine v razne kote dežele: na Velško (Wales), Škotsko in Irsko. Anglo-saksonske osvojevalce — torej germansko pleme — treba smatrati za ustanovitelje angleščine, kot jo danes poznamo. Stari keltiški jezik je več ali manj preživel na Velškem in v delih Škotske in Irske, ali moderna angleščina ima le malo besed keltiškega izvora. Anglosaksonščina je postala deželni jezik za nadaljnjih šest sto let, oziroma do osvojitve Angleške s strani Normanov leta 1066.

Normani so izvirali iz škandinavskih Vikingov (Norvežanov), znamenitih bojevnikov in morskih roparjev, ki so na svojih malih čolnih ogrožali vse obmorske dežele. Del njih se je po raznih napadih naselil na onem delu francoske obali, ki leži nasproti Angleški, v takozvani Normandiji. Njihov škandinavski jezik se je tu čim dalje bolj pomešal s francoščino in postal nazadnje francosko narečje, normansko-francosko narečje, ki se v marsikaterem pogledu še danes razlikuje od drugih francoskih narečij. L. 1066 so ti pofrancoženi Normani pod vodstvom Viljema Normandskega osvojili Angleško v zgodovinsko tako pomembni bitki pri Hastingsu. Ta dogodek je imel največji vpliv na vso poznejšo zgodovino Angleške in tudi na razvoj angleškega jezika.

Normani so od tedaj tvorili vladujoči razred v deželi. Hoteli so takoj iztrebiti anglo-saksonski jezik in ga nadomestiti s svojim francoskim narečjem. Toda to se jim ni povsem posrečilo. Oba naroda sta se pomešala in posledica je bila, da je bilo k anglo-saksonskemu jeziku sicer dodanih mnogo normanskih besed latinskega in grškega izvora, ali podlaga jezika in njegovi slovnični temelji so ostali germanski.

Jezik je tudi v nadaljnjem razvoju z največjo lahkoto prevzemal besede iz latinskega in grškega slovarja in to izposojevanje ni še končalo niti ne kaže, da bo sploh kedaj končalo, kajti v jeziku treba vedno novih besed in izrazov zlasti na raznih poljih znanstvenega napredka.

Po tej kratki zgodovinski črtici je morda primerno, da pogledamo, v kakem razmerju so v angleščini zastopani elementi iz raznih jezikov. Bržkone ga ni na svetu jezika, ki bi si ne bil izposodil kakih besed iz tujih jezikov. Kar je posebno pri angleščini je to, da je v njej toliko razmerje besed tujega izvora.

Francoske besede, ki so bile vcepljene v angleščino, izvirajo večinoma iz latinščine. Ako dodamo k njim one besede, ki so bile neposredoma izposojene iz latinščine, dobimo bržkone štiri petine vseh angleških besed tujega izvora. Veliko manjše, ali še vedno znatno, zlasti v znanstveni rabi, je število besed grškega izvora. Ostanek tujih besed stežka presega dvajsetino vsega angleškega slovarja in izvira iz raznih virov. Ako bi vse besede v velikem angleškem slovarju porazdelili po svojem izvoru, bi se izkazalo, da so tuje ali nesaksonske besede v odločni večini v vsem besednem skladu angleščine. Treba pa znati, da v takem velikem slovarju najdemo veliko besed, ki niso v splošni rabi in pomen katerih ni znan veliki večini pa tudi ne izobraženih ljudi.

Toda ako pregledamo vse besede, ki jih ta ali oni pisatelj rabi, homo našli popolnoma drugačno razmerje med besedami saksonskega in tujega izvora. Od besed, ki jih je rabil Shakespeare, je baje 60 odstotkov saksonskega izvora; isto razmerje prevladuje približno v klasičnem prevodu Svetega Pisma. Ako torej štejemo

le one besede, ki jih pisatelj rabi, bomo našli, da saksonske besede vendarle prevladujejo. Razmerje utegne biti silno različno, od 60 do nekje celo 90 odstovseh rabljenih besed. — F. L. I. S.

Naši "čisti" v škripcih.

Naše čitatelje bo mogoče zanimalo, da je v hrvatski komunistični sekciji, katera si je pred par leti dala za glavno nalogo uničiti socialistično gibanje med jugoslovanskim delavstvom, mnogo reči narobe. Stvari ne gredo več tako gladko kot se šle nekaj časa. Notranji boji med "kruhoborbc" niso več samo javna tajnost, ampak splošna "tajnost". Število naročnikov na "Radnik" stalno pada, medtem ko ima "Delavska Slovenija" vedno večje finančne izgube, ki jih naravno pokrivajo hrvatski delavci. Eksekutiva Workers' Party je odprto nastopila proti večini odbora jugoslovanske (hrvatske) sekcije, ker se ne pokorava strankinim ukazom. Chas. Novaku je bilo zagroženo, da bo izključen, če se ne "poboljša".

"Novi Svijet" z dne 16. julija piše, da so na seji odbora jugoslovanske sekcije razpravljali o finančnih potežkočah. Dasi dobi "Radnik" več stotakov podpore na mesec, so tudi izdatki visoki radi velikega števila uradniškega osebja in "govornikov", dohodki na naročnini pa so vedno nižji. Odbor je razpravljal tudi o preselitvi "D. S." Z F. Novakom ima večkrat sitnosti, ker se ne ozira vselej na odbora navodila. Fr. Novak je prodal že pred več meseci tudi delež svoje tiskarne in nekateri čisti so domnevali, da je bila tudi ta prodaja samo trik, češ, da bo novi lastnik lahko povedal Radnikovemu odboru v Chicagi kar mu gre, in če treba, tudi podražil tisk. Fr. Novak se je mnogokrat pritožil tudi nad upravniki. Mnogo dela, ki je spadalo upravniku, je moral radi njegove nesposobnosti opravljati sam. Tudi s Charletem se nista "zastopila". "Novi Svijet" piše, da je odbor sklenil preseliti "D. S." v Chicago, preje pa poskusiti še z apelom za razširjenje obeh listov ("Radnika" in "D. S.") Da bo agitacija bolj vlekla, je podvzeta tako kakor da se gre za spremenitev "Radnika" v dnevnik in da se "D. S." izdaja dvakrat na teden, seveda, če se dobi dovolj naročnikov.

Proglas odbora pravi, da sta "Radnik" in "D. S." "edina dva razredna organa, ki stojita proti šestindesetim jugoslovanskim buržvaznim in socializdajalskim listom . . ."

Odbor, ki bi bil v proglasih zelo revolucionaren če ne bi bil tako plitek, pravi:

"Ali hočemo mirno gledati, kako ruši kapitalizem, s pomočjo svojih zvestih lakajev socialdemokratov, vse ono, kar si je proletariati . . . zgradil v desetletjih najtežjih bojev."

Proletariat si je torej zgradil v desetletjih težkih bojev precej. Takrat še ni bilo Ziničev, Fišerjev in drugih ki bi za plačo spreminjali svoja prepričanja. Proletariat je delal pod zastavo socialne demokracije in celo "odbor" priznava, da je bila sposobna mnogo zgraditi in da so bili boji silno težki.

"Radnikovci" bodo nekaj časa še igrali otročarije, toda svita se tudi med njihovimi pristaši. In tedaj bo kopa, ki se vrtili okoli "Radnikove" blagajne, odletela drugam, pa tudi milwauški F. Novak si bo poiskal drugo prepričanje, ker ga že — išče.

ANGELO CERKVENIK:

SKOZI MEGLO

(Nadaljevanje.)

Bolj ga je zanimalo bistvo vprašanja in zatopil se je popolnoma v premišljevanje. Kmalu je pozabil na Olgo in na svoje boleti, na svoje borbe in namene. Zločin ga je vsega osvojil. Predstavljal si je v duhu zločinca. Videl ga je: tukaj nekje je, mogoče celo na policiji, roga se in smeje, norčuje se, veseli se. . .

Prvo, kar je zbudilo pri tem zločinu Ladavčevo pozornost je bila njegova nenavadna oblika. Ni ga zanimalo, zakaj je zločinec ubil plemenitašino, zanimalo ga je vprašanje, zakaj jo je raztelesil in razposlal po pošti.

Sklepal je, da ga je moral siliti v to posebne vrste vzrok in ta vzrok je hotel spoznati. Dolge ure je sedel pred zaboji in rdečo svilo ter premišljeval.

Zakaj je možakar poslal zaboje ravno kriminalistom in policijskim uradnikom? Ali ne pomeni to, da je ravno tem ljudem v prvi vrsti veljala njegova pozornost? Zakaj bi bil sicer ravno njim poslal? Ali bi ne bil mogel plemenitašino ubiti in vreči jo v morje? Ali ni bil umor samo sredstvo in ne cilj? Ali ni mož hotel policijo izzivati? In zakaj?

Pretekli so že tri meseci in policija ni mogla najti niti najmanjšega sledu, ki bi ji nudil kako možnost razkritja.

Ladavac bi bil rad spoznal zločinca, a obenem se je bal zanj. In vsakokrat, ko so pripekljali kakega novega osumljenca, se je zbal, da bi ga utegnili res uloviti. Bil je pripravljen celo opozoriti pravega zločinca na nevarnosti in možnosti obrambe pred policijo.

Po petih mesecih je policija bila še vedno na mrtvi točki. Nič čudnega torej, če je policijski ravnatelj prejel precej nemilostno pismo iz ministrstva notranjih zadev.

Sklical je vse referente, ki so se pečali s tem kočljivim zločinom, in jih ozmerjal. Vse, kar je ministrstvo očitalo njemu v pismu, vse to je očital ravnatelj svojim podrejenim organom.

Uradniki in detektivi so se seveda izgovarjali kakor so pač vedeli in znali. Potem pa se je dvignil Ladavac in je dejal, da je po njegovem mišljenju ves način preiskave in zasledovanja popolnoma napačen.

"Dovolite gospod ravnatelj, da vam razložim, na kaj opiram svojo trditev. Zločin je abnormalen — o tem ni dvoma, kajne? Policija je izzvana, o tem ni tudi prav nikakega dvoma. Zločinec ni navaden vsakdanji zločinec, kajti sicer bi bil žensko ubil in se več ne brigal zanjo. Kakor pa je videti, je zločinec skrbno vse pripravil za umor in za dejanje po umoru. Vse je pripravil in izvršil po načrtu; in sedaj čaka. Prepričan sem, da je tukaj; drugače bi bilo nje-

govo dejanje po umoru brezzmiselno. In tak človek, kakršen je ta zločinec ne dela brezzmiselno. Če bi delal brezzmiselno, bi ga danes že davno imeli v svoji kletki. Ker ga nimamo, pomeni to, da še vedno čaka. Ne dvomimo o tem, on čaka, pričakuje."

"Gospod doktor, jaz vas prav ne razumem," je rekel ravnatelj.

"Saj nisem še končal! Moje mnenje je, da se zločinec hoče igrati s policijo. Zakaj, tega ne morem vedeti. Lahko samo domnevam, toda to ne spada sem. Mislim, da moramo stopiti z zločincem v direktno borbo in sicer po časopisju. Mi bi mu morali povedati približno tako-le: Tak junak vendar-le nisi, kakor se delaš; poglej, v rezervi stojiš in se ne upaš pristopiti bliže. Strahopetec si..."

"Oprostite gospod doktor, toda vi fantazirate..."

"Meni je prav, gospod ravnatelj. Svojega naziranja nočem nikomur vsiljevati. Prosim vas le, da mi date popolno svobodo delovanja. Poskušal bom na svoj način vjeti zločincea."

"To pač morete, vsa pooblastila dobite!"

Posvetovali so se in sklenili, da bo pač treba vso stvar bolj intezivno vzeti v roke.

Ladavac je šel na delo. Bilo mu je celo prijetno, da je njegov predlog padel v vodo. Sedaj ga bo vsaj sam lovil in če ga ulovi, ga bo zopet izpustil. To je za trdno sklenil.

Napisal je izmišljeno dogodbico o nekem zločinu, ki se je zgodil v nekem mestu v Ameriki. Vsebinska dogodbica je bila približno ta-le: Neki zločinec, uprav strahvzbujajoče ženialen tip, je policijskemu ravnatelju poslal pismo, v katerem ga je obvestil, da bo naslednjega dne ob 6. popoldne oropal glavno pošto blagajno v tistem mestu. In res je drugega dne oropal blagajno in poleg tega pobil do smrti dva stražnika, ki sta skrita v omari pri glavni blagajni čakala na zločincea. Vsa poizvedovanja po zločincu so bila brezuspešna. Pač pa se je po dveh mesecih nekega lepega dne ob osmi uri zvečer v delovnem kabinetu policijskega ravnatelja pojavil zločinec s samokresom v roki in stopil pred ravnatelja. Z desnico je držal samokres, z levico je povlekel iz žepa bankovec za sto dolarjev ter ga pomolil ravnatelju pod nos, rekoč: "Tukaj prijatelj dobiš svoj delež na tatvini, ker si glavno blagajno tako slabo zastražil."

To dogodbico je objavil s posredovanjem njujorške policije v nekem velikem ameriškem dnevniku. Poskrbel je, da so v kratkem dunajski in tržaški časopisi prinesli prevod te dogodbice. Največji tržaški dnevnik je še dodal, da takih rafiniranih in samozavestnih zločincev nimamo v Evropi, in pripomnil je, da moremo le vsak dan boga hvaliti, da je tako.

Potem je Ladavac nekoliko časa miroval. Po štirinajstih dnevih je dal objaviti v vseh

tržaških časopisih uradno vest, da je policijsko ravnateljstvo prijelo moža, ki je skoraj gotovo napravil oni izredni zločin. Zločinec pa se sklicuje na razne priče, ki bodo vsikdar potrdile njegovo nedolžnost. Piše se Ivan Depaoli in je sobni slikar. Naštel je celo vrsto prijateljev in znancev, ki bodo pričali za njega, a policija je ugotovila, da so bila vsa imena izmišljena, da niti enega človeka, ki bi se tako pisal in bil obenem prijatelj ali znanec Depaolija, ki je bil zaposlen pri firmi Schwarz & Comp. Zategadelj prosi policija v prvi vrsti vse stanovske tovariše Depaolija, da naj pridejo na policijo, kjer bodo mogli videti svojega tovariša in izpričati, kaj vedo o njem.

Dva dni pred objavo tega oglasa v časopisju je pri tvrdki Schwarz & comp. nastopil službo nov knjigovodja. Bil je to Dr. Ladavac.

Knjigovodja je sprejemal obenem tudi vsa naročila strank za slikanje sob, pleskanje pohištva ter drugo. Ljudje so prihajali in odhajali in Ladavac je marljivo delal, tako da ga je bila firma vesela. Drugi dan po objavljenem oglasu je prišel h knjigovodji visok človek, elegantno obleden in zaprosil, da naj mu prepleskajo mobilje v njegovi sobi. Potem pa je napol v šali, napol resno dodal:

"Ali ne veste, da ste nevarna firma?"

"Oprostite gospod, vi se šalite!"

"Nikakor ne!"

"Zakaj?"

"Poglejte!"

Pokazal mu je časopis in oglas policije.

"A da! Depaoli, je dejal Ladavac, saj smo bili skoraj vsi že zaslišani. Ne verujem, deček je po nedolžnem osumljen!"

"Ali niste pričali..."

"Oprostite gospod, nimam časa, drugi ljudje so na vrsti, čakajo!"

Ko je možakar odšel, se je Ladavcu odvalil težak kamen od srca. Že prvi poskus se je obnesel! Kriknil bi bil od veselja! On je, on in nihče drugi! O tem je bil tako prepričan, da niti trenutek dvomil.

Takoj je prepustil svoje mesto drugemu in odšel s partijo pleskarjev v Hermannovo stanovanje na Corsu. Prišedši tja je stopil v sobo, ogledal si je pohištvo in se nasmejal. Pohištvo je bilo popolnoma novo, morda pol leta staro, morda niti pol leta ne.

Hermann je na poziv služkinje prišel v sobo in povedal pleskarjem, kaj in kako hoče imeti. Bela barva mu ne ugaja. Vse morajo prebarvati s črno barvo.

Zopet je Hermann napeljal pogovor na Depaolija. Vsak pleskar je vedel povedati o Depaoliju le dobro in vsi so se čudili, kako je mogoče, da je policija ravno njega osumila ubojstva.

(Dalje prirhodnjč.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Iz najvišjega mesta na svetu.

LEDVILLE, COLO. — Zadnjič sem nekoliko opisal pueblska slovenska društva, sedaj bom pa poskusil opisati leadvillska in nekoliko tudi mesto in njegove ljudi.

L. 1920 so našli v Leadvillu 4,959 prebivalcev. Ali mesto je bilo nekoč že večje. Pred 16 leti je imelo 7508 prebivalcev. V času svoje največje prosperitete je imelo nad 14,000 prebivalcev. Leadville že dolgo ni kar je bil. Rudniki so večinoma izčrpani. Svinčeno rudo so v Leadvillu prvič odkrili l. 1877. V Leadvillu se je od tedaj izkopalo za \$400,000,000 svinca; leadvillski rudniki so bili bogati tudi na zlati rudi, katera je dala temu mestu svetoven sloves. Druge važne rude, na katerih so bili leadvillski hribi bogato založeni, so srebro, baker, cink, železo in v manjših količinah tudi druge rude.

V Leadvillu je sedež Lake County. Mesto je 10,200 čevljev nad morjem in se oglašja za "najvišje mesto na svetu". Okoliške gore se dvigajo od 11 do 14,000 čevljev nad morjem. V okolici mesta je mnogo mineralnih vrelcev in studencev s kristalno čisto vodo. Rudniki so mokri, to je, zemske plasti so preprežene s studenčnimi toki. Dokler so leadvillski rudniki obratovali v večjem obsegu, so bile v njih ogromne sesalke, ki so spravljale vodo na površje.

Med vojno, ko so se pričele cene srebru in nekaterim drugim rudam dvigati, se je omrtvel Leadville nekoliko predramil in šel na delo. Prebivalci so se tolažili, da se nekdanji časi vračajo. Po vojni pa je rudniški obrat zopet padel. Mnogi rojaki so si v teh krajih skušali pomagati s tem, da so vzeli v najem male rudnike in jih obratovali. Ako so dobili rudo, so plačali gotov odstotek njene vrednosti gospodarju rudnika; če je pa ni bilo, so trpeli vse stroške sami. Marsikak slovenski "leaser" je potrošil leta časa in mnogo stotakov ne da bi našel zadostno količino rude, ki bi mu poplačala trud. Dogodilo pa se je tudi, da je leaser našel bogato žilo ali pa "bucket" zlate rude. Kajti glavne žile zlate rude so bile v leadvillskih in v splošnem v coloradskih rudnikih že pred dvema desetletji izčrpane.

Ko je mesto prosperiralo, je zgradilo lepa bančna poslopja, gledališča, trgovine in druge stavbe. Ko je pričelo prebivalstvo padati, so se zapirale tudi banke in trgovine. Tako se je dogodilo, da je človek lahko korakal po lesenih in cementnih trotoarjih leadvillskih ulic dolge bloke, ob katerih so stale prazne hiše. To je usoda vseh rudniških mest. Danes prosperiteta, življenje, rajanje, čez deset let polovica praznih hiš.

Slovenska naselbina v Leadvillu je že stara. Prvi naseljenici so delali največ v topilnicah, ki jih je bilo pred dolgimi leti v Leadvillu precej. Sedaj pride v poštev le ena velika topilnica. Slovenci so živeli kompaktno v spodnjem delu mesta skozi doli do "Stringtowna", kjer je bilo središče "šmelcarjev". Tu so se vršili tudi pretepi iz navade in poboji. Počasi so se nekateri rojaki urinili med rudarje, in ti so pritegnili za seboj druge. V rudnikih se je precej boljše zaslužilo kakor v šmelci. Druge industrije v Leadvillu ni bilo in

tudi danes je ni. Mesto ima zvezo z dvema širokotirnima in eno ozkotirno železnico.

Danes je tudi slovenska kolonija v Leadvillu v mrtvilo kakor mesto samo. Nekdanjega rajanja ni več. Nekdanjih salunov ni več. Le salunarji, kateri so znali žeti ob pravem času, so ostali kot spomin na dni ko so bili saluni odprti noč in dan. Plače rudarjev in šmelcarjev so razmeroma mnogo nižje kakor so bile. Draginja je naraščala, a plače zelo malo.

KSKJ. je dobila v Leadvillu prvo društvo l. 1901. To društvo je bilo ustanovljeno l. 1900 pod imenom Sokol in je bilo samostojno do naslednjega leta, ko se je pridružilo imenovani jednoti in si nadelo ime Društvo sv. Jožefa. Pripadali so mu vsi slovenski salunarji in drugi businessmani ter mnogo drugih rojakov. To društvo je bilo od vsega začetka skrajno reakcionarno in se ni nikoli brigalo za kako "prosvetno" delo niti v klerikalnem smislu ne. Veljaki v društvu so že od začetka ljudje kakor je veletrgovec Frank Zaitz in njemu podobni. Omenjeni trgovec se je prikopal do premoženja po ramah svojih rojakov.

Malo je ljudi, ki bi bili med Slovenci v Coloradi tako poznani kakor ta trgovec. Prišel je z malim. Kompaniji je služil lojalno kakor malokdo. V stavkah ji je bil pri rokah ter ji preskrboval delavce. Če ni dobil dovolj Slovencev, si je pomagal z "Bošnjaki" in Ličani. Kompanija mu je izkazala hvaležnost na različne načine. Tako je njegova trgovina rasla kakor nobena druga v Leadvillu. Bil je tudi agent pivovarne, in imel je v najemu več rudnikov, izmed katerih so mu eni prinašali lepe dobičke. Ta trgovec ni nikdar dal centa za kako narodno stvar, nikoli ni skušal dvigniti slovensko kolonijo v prosvetnem oziru, a cerkve je vedno "podpiral". Zanimivo je, da ko je prišel iz starega kraja, nekje iz Suhe Krajine, ni znal ne pisati ne čitati. Bil je že primeroma bogat, predno se je za silo naučil podpisati svoje ime in nekoliko števil. Najeti clerki so mu opravljali pisarniško delo. Čitati in pisati še danes ne zna. V politiki je bil "političar". Pripoveduje, da je v neki volilni kampanji pred kakimi 25 leti napolnil dvorano s svojimi boarderji in drugimi "podložniki" ter jih instruiral, kako se morajo vesti na zborovanju. Vse je lepo aranžiral. Ko je prišel kandidat (rekli so mi da je bil kandidat za governerja), se je množica rojakov dvignila in ga pozdravila s poskanjem. Ko je pričel govoriti Zaitz, so poslušalci gledali vsi vanj, kakor so bili naučeni. "Govornik" jim je nekaj pripovedoval, seveda po "kranjsko", ker takrat je le malokdo znal angleško, in ko se mu je zdelo dovolj, je dejal, "sedaj se pa prične glavno. Ko bom zavpil 'živjo, kandidat!', se ozrite vsi na kandidata, vstanite, in kričite na vse pretege, živjo, kandidat!'"

Po shodu so zapisali vsa imena tistih udeležencev shoda, ki še niso bili državljani. Čez nekaj dni so bili citizen papirji narejeni in razdeljeni v salunu politika-trgovca. Ta dogodek je znan le "old timerjem"; eni se ga zelo neradi spominjajo, enim pa se je čudno zdelo, zakaj se zanimam za take reči, češ, "to ni nič!"

Povrnimo se k društvom.

JSKJ. ima tukaj društvo sv. Jurija št. 111.

Leadvillsko društvo SNPJ. ima števil. 278; bilo je torej precej pozno ustanovljeno, če se pomisli, da je bila slovenska naselbina v Leadvillu druga največja

v Coloradi v času ustanovitve SNPJ. Članov ima nad 150 v obeh oddelkih, če so mi dali pravilno število. Lansko leto je to društvo razvilo svojo zastavo, toda ne v smislu naprednih društev, ampak s cerkvenimi ceremonijami. Kar se tiče prepričanja in načel, je to društvo precej enako vsem drugim v Leadvillu.

Društvo št. 9 SSPZ. je že precej staro. V obeh oddelkih ima kakih 70 članov. Svobodomiselno je samo po imenu. Svojo zastavo je razvilo cerkveno.

Denverska ZSZ. ima v Leadvillu društvo Planinski bratje št. 5 in Planinke št. 20. Prvo imenovano je s sodelovanjem drugih rojakov prišlo pred leti tudi do svoje dvorane.

Katoliške fare sta v Leadvillu dve, ena slovenska, v kateri župnikuje sedaj J. M. Trunk. Župnika pred njim sta bila John Perše in John Miklavčič.

Neverjetno mnogo se zabavlja proti "farjem" tudi v Leadvillu. Peršetu se je fara baže mnogo zamerila radi takega zabavljanja in je odšel za župnika na slovensko faro v Kansas City. Ali zamanj iščete tukaj kaj takega, kar bi dišalo po napredku kakor ga razumemo socialisti. Absolutno ničesar! Pravili so mi, da je mnogo let nazaj tukaj poskušal neki Eltz (Ilc) z dramatiko. Priredil je celo par enodejank, pa še te so bile fiasco. Tak je slovenski Leadville in Leadville v splošnem. Kdor išče delo, naj ne prihaja sem.

Župnik Trunk je danes v slovenski koloniji vodilna oseba. Ali da bi mogel kaj napraviti iz nje, ne verjamem. Ostala bo brezbrizna, hodila k maši, podpirala cerkev, zabavljala "čez farje", najrajše pa proti socialistom, Trunk pa se bo kregal s slovenskimi nekleikalnimi listi, dokler se tudi on ne pogrezne v leadvillsko letargijo.

Ali bi se dalo kaj napraviti za našo stvar? Da, če bi se agitator tukaj ustanovil vsaj za par mesecev, in ta agitator bi moral znati tudi predavati in predavati vsakemu posebej. Po parmesečnem delu bi se mu posrečilo razširiti "Proletarca", o katerem vedo v Leadvillu le toliko da je socialističen list in da je izmed vseh najbolj "pregrešen".

*

Uredništvo "Proletarca" mi je sporočilo, da mi iz Pueble priporočajo, naj se podpisujem s pravim imenom. Ne še sedaj, bratje in sestre! Ni zdravo govoriti resnico vselej in povsod pri "polnem imenu". Zato sem si izbral "tajno" ime, da lahko javno pišem in opisujem razmere kakršne so, pa če je to prizadetim ljubo ali ne. V prihodnje, kadar bom utegnil, bom opisal kakšno drugo slovensko naselbino v Coloradi, to se pravi, če jo bom utegnil obiskati. Pronašel sem, da dajo taki dopisi zelo veliko dela, ampak naredi se, če se dovolj dolgo nabira podatke in informacije.

Tisti ki je dejal da bi rad stopil z menoj v pismo zvezo, naj piše na naslov Old Timer, c. o. Proletarec, 3639 W. 26th St., Chicago Ill. Upravništvo "Proletarca" pa mi bo potem odposlalo pismo na moj pravi naslov.

Old Timer.

Članom in simpatičarjem socialističnega kluba v Pittsburgu.

PITTSBURGH, PA. — V nedeljo 26. julija bo seja kluba št. 131. J. S. Z. Opozorjam vse sodruge da se jo gotovo udeležijo. Vabim tudi simpatičarje našega kluba da pridejo na to sejo in se nam pridružijo. Seja bo ob 3. popoldan v K. S. domu na 57th St.

John Ban, tajnik.

Resolucija o proporcionalni reprezentaciji.

CLEVELAND, O. — V Clevelandu je v teku kampanja za spremenitev volilnega reda in zastopstva v mestnem svetu. Gotovi interesi, ki niso v soglasju z ljudskimi, delujejo za sistem, ki naj bi zagotovil nadvlado gotovim korumpiranim klikam.

Socialistična stranka v Clevelandu je z ozirom na te poskuse sprejela sledečo resolucijo:

"Z manipulacijami dvostrankarske demokratske-republikanske mašine cirkulirajo v Clevelandu peticije dvomljivo podpisane z očitnim namenom za referendum o stvari ki je znana kot točka o proporcionalni reprezentaciji v sedanjem čarterju mesta Cleveland.

Datum za referendum je določen na 11. avgusta, torej te izredne volitve naj bi se vršile v času, ko je mnogo volilcev izven mesta na počitnicah; iz tega se sklepa, da zagovorniki referenduma o tej točki ne žele dobiti pravega izraza ljudskega mišljenja, ampak obratno, izogibajo se mu.

Radi tega je clevelandski lokal socialistične stranke sklenil, da nasprotuje z vsemi svojimi močmi in vsemi legitimnimi sredstvi ki jih ima na razpolago nakanam poraziti voljo clevelandskega ljudstva, kakor je izražena v sprejetju sedanjega čarterja; nakane nasprotnikov ljudske volje so, obnoviti razmere v katerih je bila v cvetju kontrola korumpiranih bosov, od katerih se je ljudstvo rešilo ali se skuša rešiti z omenjenim čarterjem.

Socialistična organizacija mesta Cleveland poziva člane in simpatičarje soc. stranke, da store vse kar je v njihovih močeh da se namene korumpiranih vplivov ki preže na mesto prepreči in uniči.

Priznamo, da sedanji volilni red ni popolen, ker preferenčno glasovanje ne pomeni proporcionalno zastopstvo, in ker preferenčna selekcija nima določila za manjšinsko zastopstvo skupin ki imajo gotove teorije in načela o civilnih administracijah, kljub temu priznamo, da omejuje več ali manj samovoljnost posebnih interesov in moč njihovih orodij, raditega izjavljamo, da bomo storili vse kar je v naših močeh, da se ohrani sedanji volilni sistem za municipalne volitve in pri tem bomo delali za izboljšave, ki bodo odpravile sedanje hibe volilnega sistema, in za te namene bomo delali smotreno, pošteno in moralno legitimno." To je v glavnem besedilo sprejete resolucije, s katero je stranka izrekla svoje stališče v tem vprašanju. — J. K.

Piknik socialističnega kluba v Forest City, Pennsylvania.

FOREST CITY, PA. — Socialistični klub št. 10, J. S. Z. priredi v nedeljo 2. avgusta t. l. izlet na Čerovsekovo farmo, kjer bo klubov piknik na prijaznem gričku od koder je lep razgled po vsej okolici.

Na tej prireditvi se bo nudilo udeležencem mnogo raznovrstne zabave, poleg tega je velike vrednosti to, ako gremo v prosto naravo in tako preživimo par veselih uric vstran od vsakdanjega dela ter vsaj za nekaj časa pozabimo na večni boj za obstanek.

Na ta izlet vabimo vse somišljenike, kakor tudi druge rojake. Čisti preostanek dohodkov tega piknika je namenjen klubovi blagajni iz katere se podpira boj za strmoglavljenje krivičnega kapitalističnega sistema in za zgraditev boljše in pravičnejše človeške družbe. Torej na syidenje v prijazni prosti naravi.

Joseph Pavšek, tajnik.

S seje kluba št. 1.

CHICAGO, ILL. — Klub št. 1 je na svoji redni seji dne 17. julija sklenil, da se pridruži kampanji za razširjenje lista *The American Appeal*, katerega prične izdajati socialistična stranka januarja prihodnje leto. Namen velike kampanje, ki se jo vodi iz glavnega stana stranke je, da se pridobi novemu listu dve sto tisoč naročnikov predno prične izhajati. Dasi imamo jugoslovanski sodrugi in sodruginje na skrbi svoje glasilo "Proletarca", dasi je naš klub nedavno dal \$40 za naročnino na "*Chicago Socialist*", in razširili smo precej dobro tudi veliki socialistični tednik "*The New Leader*", smo na zadnji seji zaključili vzeti za \$25 naročniških kart na *The American Appeal*. Ko bomo razprodali te, vzamemo nove. Naročnina je 50c na pol leta in \$1 za celo leto.

Na tej seji smo tudi sklenili prispevati \$50 "Proletarcu" v podporo. Klub št. 1 je stal vsikdar ob strani svojemu glasilu. Kar bi bilo od posameznih sodrugov in sodruginje še želeli je, da bi se v splošnem bolj potrudili razširiti "Proletarca" med čikaškimi in okoliškimi Slovenci.

V kratkem priredi klub št. 1 družabni izlet za svoje članstvo, prijatelje in prijateljice v prosto naravo. V odbor za aranžiranje izleta so bili izvoljeni sodrugi John Olip, Fred Vider in Martin Mihelich.

Za dom JSZ. je vzelo dosedaj dvajset članov in članic 43 delnic v skupnem znesku \$1,075, za \$3,000 pa jih je vzel klub sam. Šest članov, ki je obljubilo vzeti 8 delnic, še ni vplačalo prvega obroka, toda bodo to storili v kratkem. Kljub št. 1 je torej v akciji kakor po navadi.

Na seji je bilo tudi poročano, da je naš dramski odsek dobil povabilo vprizoriti ob času ko se bo mudila v Chicagi večina delegatov 8. redne konvencije S. N. P. J. na potu v Waukegan, v dvorani SNPJ. kakšno igro. Prireditelj v počast delegatom, ki se bo vršila v dvorani SNPJ. dne 12. septembra, bodo aranžirala društva SNPJ. v Chicagi. Dramski odsek socialističnega kluba št. 1 se je povabilu na sodelovanje odzval in na željo je sklenil ponoviti dramo "Kralj na Betajnovi", katero je spisal Ivan Cankar.

Dne 29. avgusta se bo vršila v Chicagi konvencija članstva soc. stranke, in v nedeljo dne 30. avgusta veliki socialistični shod; pri aranžiranju konvencije in shoda bo sodeloval tudi naš klub.

Kampanja za pridobivanje novih članov in članic v klub se bo razvila ta mesec. Ob tej priliki naj omenimo, da pričakujejo agitatorji sodelovanja od vseh članov in članic. — P. O.

Prvo podporno društvo za dom J. S. Z.

Žensko društvo "Nada", št. 102, S. N. P. J., je prvo podporno društvo, ki je sklenilo sodelovati pri akciji za gradnjo delavskega doma, ki ga ima v načrtu J. S. Z. Na svoji redni seji dne 11. julija je to društvo sklenilo vzeti štiri delnice. Društvo "Nada" je tudi eno prvih, ki pripada v "Izobraževalno akcijo J. S. Z."

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldan v Kunčičevi dvorani, Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se redno sej, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov. — *Tajnik.*

Kakšnih članov bi ne smelo biti v socialističnih klubih.

NORTH CHICAGO, ILL. — Dogaja se, da pridejo v socialistične organizacije ljudje, ki po svojih značajih niso socialisti. V njih delujejo v škodo socialistični stvari. Njihovi načini polemiziranja odbijajo od organizacije tiste delavce, ki bi radi sodelovali, pa ne marajo zraven vsled netreznost delujočih članov. Te vrste tipi imajo največje veselje demagogirati, če ni to premil izraz. Uživajo posebno naslado v udrihanju po socialističnih "voditeljih" in njihova "inteligenca" je tako visoka, da znajo v petih minutah rešiti vse svetovne probleme, da nadkriljujejo s svojim nedosegljivim umom vse učenjake sveta. Ali ostalim, ki niso tako učeni, to ne ugaja, pa se na svoj način zgražajo, češ, kako to, da se trpi take značaje v klubih v katerih bi se moralo paziti najbolj nato da imajo treznomisleče člane, ki so socialisti po prepričanju, ne pa samo po knjižici.

En tak član, kateremu interesi socialistične organizacije niso glavna stvar, ampak zadnja, je tudi Anton Kogovšek. Njegovo ruvarjenje je javno. Posluhuje se javnih prostorov, v katerih udriha proti vsem, ki niso po njegovi volji, ali pa udriha, ker mu je tako prirojeno, namreč ker je take nature. Ali fakt je, da njegovo delovanje je klubu škodljivo.

Socialistične organizacije so organizacije razredno zavednih, razumnih delavcev, ki niso vsi enakega mišljenja, ki medseboj polemizirajo, toda imajo enake cilje, enake smotre, in v borbi s sovražnikom so solidarni. V takih organizacijah ni mesta za posurovele alkoholičke.

Ne pisal bi tega, če bi se šlo radi napadov na mojo osebo. Nič ne dam na natolcevanja, da so me "spodili iz Chicage", kakor trdi omenjeni, in da sem se "priklatil" v Waukegan, "da bi nekaj organiziral in spreobrnil, pa ne bom." (Njegovo besedilo.) Jaz si po njegovem zagotovitvi lahko "znucam pete in jezik, Waukegančanje (ne vem čemu hoče govoriti v njegovem imenu) pa bodo ostali to kar so. Itd.

Dejal sem: ne pišem tega radi sebe. Čutim pa, da sem dolžan tudi na ta način braniti organizacijo in socialistični pokret v celoti. Posameznike, ki stoje na čelu pokreta, umazani, zahrbotni napadi sicer ne morejo umazati, toda na delavce, ki pokreta ne ponjajo v podrobnostih, vpliva tako demagogiranje razdirujoče in jim ubije voljo za organiziranje in za delo v stranki ki se bori za njihove interese. Le pijani možgani so sposobni psokviti, da bi bilo treba vse socialistične voditelje pobesiti. Surovo, neodgovorno besedičenje ne daje človeku nobenega ugleda, pač pa obratno. In če so taki neodgovorni frazariji še člani kakih organizacij v katerih bi po svojem značaju in mišljenju ne smeli biti, je to v škodo takim organizacijam.

Človeku se marsikaj odpusti — odpusti se mu prestopke, ako so izvršeni nenamenoma in ako pokaže voljo delati boljše. Če pa trdovratno vztraja pri svoji taktiki, če grize naprej, če napada druge člane, posebno novopristopke, če jim podtika dejanja katerih niso izvršili, tedaj je to neodpustljivo. Tak človek ve kaj dela, le da s svojo neodgovornostjo ni sposoben pojmiti kje se končajo meje dostojnosti in kje se pričanja meja bezniške posurovelosti.

V socialističnih organizacijah ni mesta za osebna sovraštva. One so borbene in vzgojevalne ustanove. Služijo kot duhovno sredstvo v ekonomskem razvoju

za prehajanje iz enega sistema v drugega. V njih je dobrodošel vsakdo, ki se zaveda da je delavec, ki ima značaj in ki hoče SODELOVATI. Raditega za notorične razgrajaje in jezičneže ni prostora v njih.

Kritike morajo biti; so potrebne. Članstvo socialistične stranke jih ne zanikuje. Toda, da ponovim, neodgovorno, netrežno zabavljanje ni kritika, ampak provokatorstvo, ki se ga tudi z ignoranco ne more opravičiti.

To sem napisal z namenom koristiti socialistični stvari. In ob enem je to opomin, da je mera potrpežljivosti polna.

Anton Vičič.

Za slovenski dom v Brooklynu.

BROOKLYN, N. Y. — V tukajšnji slovenski naselbini se je pričelo agitirati za zgraditev Slovenskega doma. Vršilo se je nekaj sestankov, ali pravi oziroma ustanovni shod se je vršil dne 9. julija. Brooklynski slovenski cerkveni odbor je podal na tem sestanku izjavo, da je pripravljen kupiti za \$4,500 delnic za Slovenski dom. Slovenski dom, če se ga in kadar se ga zgradi, bo torej pod kontrolo cerkve, kakor je v New Yorku, kjer je cerkev in slovenski dom eno in isto. Za ta dom agitira tudi tednik "Naš Dom", ki izhaja v New Yorku. V odbor za gradnjo slovenskega doma v Brooklynu so bili izvoljeni: Dr. M. J. Pleše, predsednik (dr. Pleše je tudi predsednik tiskovne družbe "Naš Dom"); Mihael Pirnat, podpredsednik; Anton Cvetkovič, tajnik; Alois Česar, blagajnik; John Gerjovič, zapisnikar; v nadzornem odboru so Gabriel Tassoti, Ludvik Muc in Josip Šubelj. Slovenci v Brooklynu imajo svojo faro, katera rabi Slovenski dom za svoje zunanje aktivnosti. V odboru je tudi nekaj liberalcev oziroma napol liberalcev, s katerimi se bo začasno že kako izhajalo, potem pa bo dom itak cerkven, če se prej ne podere.

Poročevalec.

Slovenskemu občinstvu v Waukeganu.

Piknik soc. kluba št. 45 JSZ. kateri se je imel vršiti 19. julija, je bil radi slabega vremena na omenjeni dan preložen na drugo nedeljo, to je 26. julija. Vremenski bogovi nam zadnjo nedeljo niso bili naklonjeni, zato upamo, da nam bodo dali lepšo prihodnjico.

Na pikniku bo vsakojake zabave za vse udeležence. Nastopil bo tudi govornik. Waukegansko občinstvo je še vedno polnoštevilno posečalo klubove prireditve in tudi z njegovim programom je bilo zadovoljno, zato pričakujemo obilne udeležbe tudi v nedeljo 26. julija.

Piknik se bo vršil na istih prostorih, kakor bi se imel vršiti zadnjo nedeljo. — Odbor.

Članstvu clintonskega kluba.

CLINTON, IND. — Naznanjam članstvu kluba št. 41 JSZ. da se vrše klubove seje vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob 9. zjutraj na No. 9th St. v prostorih sod. Bartelna Oblaka. — John Juvanc, tajnik.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seja soc. kluba št. 27, JSZ. se vrši vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. — Dolžnost vsakega sodruga je, da prihaja redno k sejam in da agitira za pridobivanje novih članov; čimveč nas bo tem lažje bomo vršili delo za osvoboditev proletarijata iz mezdne sužnosti.

Odprto pismo na naslov Mr. Graheka.

NO. CHICAGO, ILL. — Mr. Grahek, trgovec in razvaževalec mehkih pijač v Waukeganu se pritožuje nad "Waukegansko pošto", v kateri se čuti prizadetega.

Ni moja naloga pisati v imenu rubrike "Waukeganska pošta", ampak odgovarjam mu kot socialist.

Mr. Grahek bi moral vedeti, da ni on edini ki ima pravico napadati, kajti načina po katerem se bojuje on se poslužuje mnogo ljudi. Socialisti, pa ne obrekujejo in ne blatijo, verujejo pa v pošteno kritiko in od te ne odstopijo. Vidite, vi mislite da je napadanje dovoljeno za ene, ali če se vas kdo le malo dotakne, tudi če samo mislite da se je kdo samo malo obregnil ob vas, pa že vas zaboli. Ali vam je znano koliko ste že govorili proti socialistom katerih niti ne poznate? Ali se še spominjate, kaj ste govorili o delu socialistov, katerega prav nič ne razumete, o katerem nimate niti najmanjšega pojma? Kajne, kako lahko je predbacivati drugim da lenarijo in "kade cigare" za delavske žulje, gulijo stole in kradejo bogu čas itd. To vse je plod možgan ki plitko mislijo.

Mr. Grahek, bodi Vam tukaj povedano, da so pozicije v socialističnih organizacijah in ustanovah težke, da je delo naporno in da je marsikdo moral v prerani grob raditega. Ko bi si ti ljudje poiskali pozicije, ki ne zahtevajo mnogo misliti, ki ne zahtevajo fizičnih in duševnih naporov, ki niso izpostavljene napadom ignoratnih ljudi, tedaj bi bil marsikdo osebno na boljšem. Mnogo lažje je npr. imeti kako trgovinco in mnogo zabavljati, kakor pa organizirati, učiti in se boriti na eni strani proti ljudski nevednosti in na drugi proti mogočnemu aparatu sedanjega sistema.

Ako bi Mr. Grahek svoje besede malo bolj premislil, bi se ogibal napadanja tjavendan. Ali kdor se bojuje naj računa na boj. Kljub temu mi bo Mr. Grahek priznal, da smo socialisti mnogo mnogo dostojnejši, ker se ne zatekamo k obrekovanjam. Tudi natočevanje ni naše orožje.

Nič groziti. Boljše je priznati zmote in se jih ogibati. Zmoti se vsakdo. Tudi napake se najdejo pri vsakemu. Kdor jih ima, naj se ne jezi nad drugimi. Ne mislim da je Mr. Grahek slab človek. Kakor drugi, dela tudi on za svoje preživljanje. Smatram ga za naprednega in celo za blizu-socialista po prepričanju. A moral bi biti bližje in moral bi urediti svoje mišljenje in svoje delovanje tako da bi jačalo delavsko gibanje, ne pa da bi ga rahljalo.

Če se motim, je pa mogoče tako kakor sem zgoraj navedel. Toliko v pojasnilo. Želim namreč, da se bi naučili vsi prizadeti kritizirati in delovati odgovorno, kajti v navadnih pomenkih mnogi ljudje na "porajanje" dosti kaj da govore.

Anton Vičič.

Konferenca klubov J. S. Z. v Kansasu.

V nedeljo 26. julija ob 2. popoldne se bo vršila na Breezy Hillu druga konferenca klubov J. S. Z. v Kansasu. Na dnevnem redu bo poročilo o zadnji skupni prireditvi (pikniku) in o knjižnici. Razpravljali bomo o agitacijskem delu, našem časopisju, o domu ki ga namerava zgraditi JSZ. in drugih stvareh tikajoče se našega gibanja.

Sodrug in simpatičarji, pridite na to zborovanje in sodelujte pri razpravah. Socialistično gibanje je

bilo med nami dolgo časa pasivno, sedaj pa ko smo pričeli z agitacijo v večjem obsegu je potrebno da delamo pod socialistično zastavo vsi zavedni delavci tega okraja. Slovenski delavci, na plan in v organizacijo!

Anton Sular.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Krog zastopnikov "Proletarca" se je zopet povečal. Priglasili so se: Frank Nagode, Sheboygan, Wis.; Anton Ausec, Stauton, Ill.; John Touzell, Ely, Minn. in Jacob Arch, Mulberry, Kans. Frank Nagode je prošil teden poslal štiri naročnine.

Pred nekaj dnevi smo prejeli razveseljivo pismo od s. L. Zevnika iz La Salla. V Pismu pravi med ostalim, da bosta s sodrugom Martinjakom organizirala večjo kampanjo za razširjenje našega glasila. Upravništvo je veselo takih glasov. Upamo, da bodo prihajala vedno pogostejše. Kajti "Proletarec" je kljub občutni brezposelnosti ki vlada med delavstvom dobil v prvi polovici tega leta precej več naročnine kakor pa v prvi polovici preteklega leta.

Od sodruga John R. Sproharja iz Mullana, Idaho, smo prejeli \$8.25 listu v podporo. To vsoto je nabral v veseli družbi dne 4. julija, na praznik, ki je posvečen svobodi. Sodruga Sprohar je eden tistih ki nikoli, v nobenem slučaju ne pozabi na svoje prepričanje in na agitacijo za "Proletarca" in socializem. Tudi je dober poročevalec, z napako, da se ne oglaša redno, ampak samo včasih.

"Proletarec", list ki ne služi nobenim privatnim interesom, se ne izplačuje z dohodki na naročnini. Med ameriškimi Slovenci še ni dovolj zavednih delavcev, ki bi razumeli kaj je socialistični list. Tudi oglaševalci ne podpirajo "Proletarca". Vsak slovenski list, neglede kako je brezpomemben in kako malo naročnikov ima, je deležen veliko večjih dohodkov na oglasih kakor jih ima Proletarec. Nič zato, Edino kar želimo je, da bodo zavedni delavci to dejstvo razumeli in se zavedali, da list kljub temu potrebuje dohodke. Kjer imate prilike, poskusite zbrati kakšno vsoto v podporo Proletarcu.

Ameriška socialistična stranka je v letošnji kampanji na delu ne le da pojača svoje postojanke, ampak da pridobi svojemu časopisju par sto tisoč novih naročnikov. Odobravanja vredna kampanja. "Proletarec" izhaja dvajseto leto. Razširimo ga, da bo izhajal dokler bo izhajal kak slovenski list. Kajti ako je kakšen slovenski list v tej deželi potreben, je potreben tak list kakor je "Proletarec".

Za prihodnje leto bomo izdali "Ameriški družinski koledar" kakor vsako leto. Ni vam treba pripovedovati, kaj je naš koledar v slovenski ameriški literaturi. Niti vam ni novo, da je Ameriški družinski koledar najboljša jugoslovanska publikacija te vrste, najsibo tu ali v starem kraju. To ni samohvala, ampak priznano dejstvo. Še vsako leto smo poskušali pokriti stroške z oglasi v koledarju. Tudi v prihodnje ne bo šlo drugače, dokler bomo koledar prodajali po tej ceni. Sodrugi zastopniki, storite koliko morete, da bodo trgovci v va-

ših naselbinah oglašali v Koledarju; potrebne tiskovine in informacije vam pošlje upravništvo.

*

Ali ste že obnovili naročino, ako vam je potekla? Poglejte na številko v oklepaju poleg vašega naslova, in potem na tekočo številko na naslovni strani "Proletarca". Če je ona v oklepaju manjša kot ona na naslovni strani, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Ne odlašajte, ampak jo obnovite takoj.

Nemčija in komunistične taktike.

"Die Rote Fahne" je glasilo komunistične stranke v Nemčiji. V njem se je po predsedniških volitvah mnogo razpravljalo o komunistični strategiji in taktiki. Komunisti so dobili pri drugih volitvah, pri katerih sta bila glavna kandidata Hindenburg in Marks, približno enako število glasov kakor pri prvih volitvah, ko je imela vsaka stranka svojega kandidata. Njihovi upi, da bo par milijonov socialističnih delavcev glasovalo rajše za komunističnega kandidata kakor za Marksa, ki je bil kandidat demokratske koalicije, se niso uresničili. Moskva je dala komunistom v Nemčiji pred volitvami migljaj, da je za Runsijo mnogo bolje ako bo izvoljen Marks, toda nemški komunisti so vztrajali pri svojem kandidatu in pri drugih volitvah dobili približno toliko glasov kolikor bi jih potreboval Marks za izvolitev. Izvoljen je bil Hindenburg, ki Rusiji ni naklonjen. Ob enem je Hindenburg reakcionar, ki se ne bo pomišljal sodelovati z drugimi reakcionarnimi silami proti sedanji ruski vladi. Nemški komunisti so računali, da Hindenburg nima nikakih izgledov za zmago, in tudi Zinovjevu so to zatrjevali. Ali Hindenburg je bil izvoljen — in čudno, Zinovjev pravi, da se ima nemški reakcionarni feldmaršal zahvaliti za zmago nerazsodni taktiki nemških komunistov. Zinovjev je v omenjenem nemškem listu priobčil članek, v katerem je obsodil taktiko nemške komunistične stranke v zadnji volilni kampanji. Ob enem ji daje direktive, kako naj spremeni taktiko. Najboljše je to, da ji svetuje kooperacijo s socialistično stranko. Zinovjev misli, da bi komunisti še največ dosegli če bi delovali v soc. stranki.

Rezultati dosedanjih taktik nemških komunistov so: ponesrečeni upori, ki so voda na mlin reakcije in poglani tisoče družin v bedo. Pomenile so tudi mnogo predčasnih grobov. Trockij, Bukharin in sedaj tudi Zinovjev obsoja taktiko "revolucionarnih pustolovcev". Pomenile so nadalje zmagovanje reakcije in razbitje delavske fronte, ki je morala trošiti svoje energije v medsebojnih bojih. In končno, zmago Hindenburga in zmago Rusiji sovražne politike.

In tako se morajo komunisti vračati po naklonjenost k "izdajalskim" socialistom.

"THE NEW LEADER"

Najboljši angleški socialistični tednik v Ameriki je "The New Leader", ki izhaja v New Yorku. Vsebinska je izbrana in za sotrudnike ima sposobne pisatelje in časnikarje. Prinaša pregled socialističnega gibanja doma in po svetu. Razprave in članke ter vse kar prinaša, je vredno, da se čita. Naročnina na "New Leader" je \$2 na leto. Naslov: "The New Leader", 7 E. 15th St., New York, N. Y. Naročnino sprejema tudi tajništvo JSZ. Sodrugi in somišljeniki, širite naše liste!

WAUKEGANSKA POŠTA.

Naš list je povzročil precej zanimanja, precej besed in precej nepotrebne protikritike. Namen "Waukeganske pošte" je bil takoj od začetka: Razkrivati, kar smatramo za napačno, kritizirati, kar zasluži kritiko, priznati, kar je vredno priznanja in ga dati vsakemu po zasluženju.

Kaukeganska naselbina ni majhna. Niti ni v znamenju razpadanja. Raste. Konvencija SNPJ. se bo vršila pri nas. "Svojo" faro imamo, "svojo" katoliško šolo, društva, napredna, katoliška in druga. In Narodni dom imamo, ki je za naše razmere večji kakor pa največji slovenski narodni dom v Ameriki. Imamo nadarjene rojake in rojakinje, naša mladina ni slabša, ako ni boljša, kakor je mladina v vseh drugih civiliziranih krajih, imamo uspešne in neuspešne trgovce, prohibicijo kršimo kakor drugod, in debatiramo mnogo pri pijači kakor debatirajo pri čaši povsod samo ako imajo priložnost. Če jo nimajo, si jo naredijo. Imamo svobodomiselnice ki so svobodomiselnici, in imamo take, ki niso. Imamo socialiste ki so socialisti, in imamo jih, na žalost, ki niso. Imamo par komunistov ki sami niso na jasnem če so; v organizaciji najbrž niso. Čitamo liste, kar je bilo razvidno iz uganke, ki je bila pred nekaj tedni priobčena v naši koloni, katere ni nihče pravilno rešil. Imamo igre, imamo na vsakih par let kakšno predavanje, včasih kakšne shode itd. itd.

"Waukeganska pošta" je razglasila našo dualno naselbino v vseh krajih kjer čitajo "Proletarca". Razglasila je naše vrline in naše napake. Ne pričakujemo pa, da bi metal kdo kamenje na nas od zunaj, kajti tudi drugod imajo grehe. Ali mi hočemo svoje odpraviti, ali vsaj zmanjšati njihovo število.

Našim kritikom: Ne kritizirajte kakor se ne sme in kakor ni častno. Oglasite se javno. Tudi "Pošta" bo sprejela v svojo kolono vaše prispevke, ako bodo stvarni. Če jih ne zaupate nam, jih gotovo brez skrbi zaupate uredništvu "Proletarca". Kateri pa ste načelno ali pa vsled nevednosti sovražni socialistični stvari, oglasite se v protisocialističnih listih. Ne čivkajte v skritih kotih kakor vrabci.

Ameriški Slovenci bi potrebovali novo jedrno. Njen znak bi moral biti galon. Na sejah bi bile dovoljene debate vse križem. Predsednika nič. Asesment bi kolektal bartender. Butlegerji bi tvorili odbor.

Ne poslužujte se v bojih prot neljubim osebam ali frakciji oseb, katerim je alkohol pokvaril razum in so poleg tega še zlobni. Kdor se jih poslužuje, jim je soroden, kajti vse je relativno. V rokah imate sredstva, da take ljudi lahko naučite manire in tolerantnosti. Odpravimo oštarijsko kulturo in bodimo narod, kateremu se ne bo treba sramovati pred tujci, narod ki bo spoštovan in ne bo rabil nizkotne protekcije prodanih političnov. Ta nasvet se lahko porabi povsod — namreč v vseh naselbinah kjer se še ne ravna po tem pravilu.

Naletite na ljudi, ki trdijo da je socializem "nič", da je vse skupaj a v isti sapi zatrjujejo, da so sami najboljši socialisti. Ko jih potiplješ in jim poveš kako jim utriplje žila, se raztogote in pljujejo na vse strani. In govore o rečeh ki nimajo najmanjšega stika

s predmetom. Logika? Je ne najdete v takih debatah. Niti z lanterno ne, pa če prav jo iščete opoldne. Bratje, o, vi veliki bratje, če ste veliki, pokažite to s tem da ste v stanju mirno prenesti stvarno kritiko. In vrnite s kritikami. Če pronajdemo, da bi morali biti vsi skupaj in delati skupaj, zakaj ne bi delali. .

V zadnji debati pri bari je zmagal A. K. Psolve so nadomestovale argumente. Nekoliko utisa se je napravilo tudi s pestjo, ki je tolkla ob mizo. Sicer pa bi take stvari res ne spadale v javnost. Pa tudi k bari ne.

Kolikor več zapiješ, toliko bolj si vpoštevani med takozvanimi moralisti. Potrdijo te v napredno armado zabavljacev. "Waukeganska pošta" ni proti pijači, ali to ne pomeni, da ji je ideal vrč in napredek pijančevanje. Ne piti iz dolgega časa, ampak za potrebo in toliko kot je prav. Nikoli ti ne bo dolg čas, če se bo poglobil v čitanje. Čitaj! Misli! Navzemi se idealov. Delaj zanje! Pridruži se največjemu gibanju človeka, socialističnemu gibanju, ki stremi napraviti preobrat v glavi človeka, zato da bo tudi zunaj njega mogoč.

Kaj pa z dramskimi predstavami. Zimska sezona se bliža. Ali bomo že kaj ukrenili. Veste, ljudje ne razumejo "visokih iger". To se pravi: ne razumemo jih! Začnimo torej z "Lurdsko pastarico", z "Mlinarjem in njegovo hčerjo", ali pa z "Buckom v strahu". Zbadnje je že bolj težko. Salamensko težko je dobiti režiserja. Ponavadi je toliko režiserjev kot igralcev. Ampak kritike ne maramo slišati, ker smo že večinoma vsi bili v "nikel šovih" in zato vendar vemo kako se igra. Raditega, igramo, igramo, igramo.

Boljševik in 100%.

Tony: "Ata, od kje praviš da si doma?"

Anton: "V starem kraju sem bil rojen. Čemu zopet vprašuješ?"

Tony: "Zakaj nam evropske dežele ne vrnejo posojenega denarja? V šoli sem čul, da nam dolgujejo milijarde, pa še koliko?"

Anton: "Nam — ?"

Tony: "Kakopak. Gotovo nam!"

Anton: "Meni — koliko meni?"

Tony: "Papa ali si — boljševik? Papa!"

Anton: "Ne boj se, nisem, toda vprašaj v šoli, koliko imam jaz dobilo od tistih milijard."

Tony: "Ne, ne, ne bom vprašal. Bil bi kaznovan. 'Nam' pomeni deželo, papa."

Anton: "Kaj pa smo mi? Dežela! Kdo pa spravi, kar dobi dežela? Ali dežela?"

Tony: "Papa, kako govoriš? Ali si boljševik?"

Samo toliko da zrastejo lasje.

Duhovni oče je bil prijetno iznenaden, ko je njegov tajnik privedel v sobo mlado gospodično: "Kaj želite, ljuba moja? Ali ste se odločili prebiti ostali del svojega življenja v samostanu?"

"Nikakor ne, prečastiti gospod. Samo toliko časa bi bila rada v samostanu, da mi zopet zrastejo lasje kakor sem jih imela dokler ni prišla ta vražja moda kratkih las."

Brown.—Od kar imam avtomobil, mi ni treba več hoditi v banko vlagati prihranke.

Black.—O, sedaj se voziš?

Brown.—Ne, ker sedaj nimam česa več vlagati.

BREZ NASLOVA

Iskra.

Mathew Payer iz Girarda v Kansasu pravi, da je vse tisto kar "Proletarec" piše že davno pozabil. To je zelo slabo. V "Proletarcu" od prošlega tedna sem pod naslovom "Fragmenti" (Roda Roda) bral tudi to-le: "Najlepše na svetu je: spomin in pozabljenje, — in najgrše: spomin in pozabljenje." C. Paver lahko to reč nekoliko premisli, pa bo mogoče razvidel, da je pozabil — preveč.

*

"Proletarec" je sto let za njim. Potem zatrjuje, da ni prečital niti dveh števil "Proletarca". Kako je mogel nekaj pozabiti, česar sploh vedel ni. Kako more človek konstatirati, kakšna je ta ali ona stvar, ako jo ne pozna. Ljudje smo čudni! "Tako je!" pravimo, pa če je ali ni. Paver ni izjema.

*

Lojze razlaga evolucijo. Frančiškani, Jeriči in Zupani isto. Vsi se priporočajo priseljenki na Lemontu za razsvetljenje. Darrow, "zagovornik lopovskih milijonarskih moralcev" (tako ga slikajo učeni uredniki neučeni klerikalnih žurnalov) pa "hoče dokazati" da je človek "iz opice." Če bi ljudje imeli razum kakor ga že nimajo, bi dokazal da je mnogo ljudi ki niso "od opice", ampak SO opice, če mi prave, civilizirane opice ne bodo zamerile. Opice so namreč več vrst. Tiste ki urejujejo slovenske klerikalne liste, bi morale biti v kakem cirkusu ali zoološkem vrtu. Sicer pa je ves svet en sam prostran zoološki vrt.

*

V Clevelandu so predlagali Lojzeta v šolski svet. Ali kako naj bivši svobodomiselni Lojze skrbi za "narodno" vzgojo slovenskih otrok. Lojze vendar spada v odbor za katoliško šolo! Čemu ga siliti v odbore, v katere po svojem "prepričanju" ne sme in ne more?

*

Na Hrvatskem praznujejo letos tisočletnico hrvatske kraljevine. Vršile so se že velike slavnosti. Še večje bodo v jeseni. Hrvatska, če poslušamo narodne ali pa nenarodne Hrvate, ima slavno zgodovino. Imela

je slavne kralje, slavno vojsko in slavne zmage. Maršikak hrvatski "republikanec" in "komunist" bi rad da se povrne starodavna Hrvatska s svojimi kralji. Pri tem pa se bodo počasi sprijaznili s sedanjim, kakor so se preje s Habsburžani. Radičeva stranka je "menjala" taktiko; tudi je veliko pohlevnejša, edino komunisti so v škripcih, ker so se toliko zanašali na Radiča. Pomislite, koliko "protestnih" shodov so priredili v Ameriki! Sedaj pa taka blamaža. Uboga bedasta raja! Novaki, Fišerji in Ziniči dobe svoj "šer" tudi na protestnih shodih, "masa" pa je v takih protestiranjih vedno na izgubi. Prosvetni odsek N. H. Z., kateri je "sprožil" iniciativo za "protestne" shode, bi bil danes dolžan predložiti javnosti nekoliko obračuna. Kadar se kdo z ljudsko nevednostjo igra, naj ji da vsaj malo pojasnila kako se je igra izplačala.

*

"Radnik" pada na naročnikih. Da zaustavi plaz pogube, je pričel s kampanjo za dnevnik. "D. S.", to zatajeno nezakonsko dete milwauškega Novaka dela hrvatski sekciji tudi mnogo preglavic. Več tisoč je bilo treba že šteti poleg treh tisočakov, katere je dobil prejšnji lastnik za bankrotni "buržvazni in reakcionarni list". Zato je vihar še večji. Ampak "Radnik" ima še precej zavedenih ljudi, ki dajejo dajejo dajejo. Ko bodo nehali, se bo hiša iz kart podrli in tisti ki pitajo svojo bračo s frazami o revoluciji bodo šli nazaj v "pool room" in butlegerski biznis.

*

"We are in a business to make money", je priznala Chicago Tribune v enem svojih člankov. Tribuna je eden izmed največjih ameriških kapitalističnih dnevnikov, ki ima nad 600,000 dnevne cirkulacije, večino v Chicagi in okolici. Kakor Tribune, so tudi drugi kapitalistični in mnogi samonazvani "delavski" listi "in a business to make money". Tribune prizna to, a delavci vseeno ne razumejo.

ALI VESTE—

da ima Proletarec najbogatejšo zalogo knjig—slovenskih, kakor tudi angleških, kar je slovenski knjižaren v Ameriki?

PIKNIK! **PIKNIK!**
Socialističnega kluba št. 45, J.S.Z.
Waukegan, Ill.
v nedeljo, 26. julija 1925

Kje — glej dopis v tej izdaji.

Na sporedu: govori, igre, tekme, dobitki.

Igrala bo Steblajeva godba.

Postrežba točna v vseh ozirih in za vse.

Na svidenje v nedeljo 26. julija!

ODBOR.

Kriza v češki komunistični stranki.

Kriza, ki je nastala v češko-slovaški komunistični stranki, katera je po številu članov tretja največja v 3. internac. traja naprej. Kriza se je pojavila v nji takorekoč takoj ob ustanovitvi. Češko komunistično stranko so smatrali v Moskvi vedno za eno najkonservativnejših in oportunističnih. Čehi so bili že pred vojno oboževalci slovanske Rusije. Po drugi ruski revoluciji se je češka buržvazija naravno obrnila po pokroviteljstvo k Franciji, ob enem pa je češka komunistična stranka ustvarila za češko državo vez z Rusijo. Kot znano, so češke čete igrale važno vlogo v vojni zaveznikov proti bojševiški Rusiji. Sibirijo so nekaj časa imeli Čehi tako rekoč pod svojo popolno kontrolo. V današnji Rusiji se ne jeze radi tega, Čehi pa tudi ne. "Kar je bilo je bilo." Češka ima trgovsko pogodbo z Rusijo, ne pa popolnoma prijateljskih diplomatskih zvez. Vzrok je zunanja politika ostalih velesil, od katerih so v enem ali drugem oziru odvisne vse male države.

Češka komunistična stranka je zastopala stališče, da so interesi Čehoslovakije najtesneje združeni z interesi Rusije. A za revolucijo ni bila tako navdušena kakor nekatere druge kom. stranke. Zinovjev je vodstvo stranke mnogokrat klical na zagovor radi "oportunizma". Na kongresu moskovske internacionale je bila karana kakor nobena druga. To je situacijo poslabšalo, kajti njeno članstvo stalno pada. Njeno parlamentarno zastopstvo se je zmanjšalo iz 27 na 21 poslan-

cev, ker je šest komunističnih poslancev izstopilo iz stranke. Dr. Bohumil Šmeral, voditelj čeških komunistov, je poslednje čase izgubil skoro ves svoj vpliv. Posamezne frakcije v stranki se bijejo med seboj ne oziraje se na ukaze iz Moskve, oziroma jih vsaka tolmači sebi v prilog. Šmeral je bil na kongresu kominterne sam grajan radi svoje nestalnosti in oportunistizma. V stranki je izgubil skoro ves ugled tudi slovaški komunistični voditelj Tausik. Kraibih, vodja nemških komunistov na Češkem, je prišel tudi v navskrižje z eksekutivno v Moskvi.

Komunistična stranka na Češkem ne more biti to kar Zinovjev hoče da je. Čehi niso Bolgari in na Češkem ni bolgarskih razmer. Revolucionarne govorance so na Češkem vlekli nekaj časa, ali Čehi so ljudstvo, ki je naučeno na praktično delo, raditega ima "čista" komunistična taktika na Češkem kljub velikemu številu članov tako malo uspeha. Čehi grade in se ne udajajo sanjam kakor se udajajo gotove stranke med zaostalimi ljudstvi.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

"ČAS",

jedina slovenska leposlovna revija v Ameriki. Čas prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinjske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne, narodu potrebne razprave in mične slovenske pesmi.

Izhaja mesečno in stane samo \$3.00 na leto, pol leta \$1.50. Pošiljkatve naslovite:

"ČAS"

1142 Dallas Rd., N. E.
Cleveland, Ohio.

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični dnevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto, \$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street, MILWAUKEE, WIS.

CARL STROVER
LAWYER
and
COUNSELLOR

133 W. Washington Street,
CHICAGO, ILLINOIS.
Telefon: Main 3989.

ZAKAJ SE NA TISOČE LJUDI

poslužuje naše banke pri pošiljanju denarja v staro domovino?

Zato ker so naše cene najnižje in je vsaka pošiljatev isplačana v najkrajšem času in v polni vsoti.

NAŠ PAROBRODNI ODDELEK

sprejema prijave za VSE-SOKOLSKI IZLET v ZAGREB z velikim parobrodom AQUITANIA kateri odpluje iz New Yorka 29. julija 1925, in potem s posebnim vlakom iz Pariza v Zagreb.

Naši zastopniki skrbijo za vas in za vašo prtljago skozi celo potovanje. Pišite po informacije.

Imovina
\$20,000,000.00

Kaspar American State Bank
1900 Blue Island Ave., vogal 19ste ceste.
CHICAGO ILLINOIS

Mi kupujemo vaše vloge v jugoslovanskih dinarjih.

Mnenja o "Proletarcu."

(Opomba: To pismo priobčujemo dobesedno tako kakor nam je bilo poslano. Pisano je bilo na pisalni stroj — Ured.)

Uredništvo Proletarca,
Chicago, Ill.,
Novani, G.

Jest nisem pričakoval Od lidji kakor stevi pri proletarcu. Da bise Tako vsijlevali kakor vi zvašem listom. toni bašnajlepje, A kosi človik našeli načesar padasega bašposili no,,, Toje baš pofarsko tonebija pričakeval bil odvas nigdar pisal Senvamkulko držim docasega lista taku damiseje zdelo skoro malo, Preveč no vampanij nič zavleglo kalsilite človeka kojivam odprto pove danemara, jest sem žepozabil tisto kaj proletarec piše, pomajen mejne je proletarec stara reč najmanj 50 ali 100let nizame in zatovasprosim dame prestanete nadlegat šnim jest žiher rečm danisem tudi dve številke prebrav kasenbil naročnik najn, kosenvam rajdnič povedal dase mora preminit vdrugo obliku in štivo alimu pemo napogreb kmalu, in dokje taki gane-maran vahiše, pačemi sagdan opomba pošaljete toda odgovarjal nehom več nič, počvam se prav malo čudno vidi nata moj izraz,

Pozdrav

Matthew Paver, Girard kans.

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Sodelovalniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih! — Tony Segina, organizator.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

**MILLARD
STATE BANK**

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

"Cesta pozabljenih ljudi."

V McVickers v Chicagi bodo predstavljali prihodnji teden film "Street of forgotten men". Igra je povzeta po neki povesti brez vrednosti in jo tudi igra nima, razun za ljudi ki jim je vsaka kino igra v zabavo. Boljši pa bo ostali del programa, posebno glasbene točke. Posebno zanimanje vzbuja orkester, ki ga vodi Paul Ash.

Za spremembo.

V gledališču Roosevelt ima kino ljubeče občinstvo v Chicagi ta teden priliko videti Griffithov film "Sally of the Sawdust". D. W. Griffith je prvak v produciranju filmskih iger. Nekatere so umetniško dovršene in imajo vsebino ki je tudi za kritike prebavljiva.

V gledališču Chicago bo drugi teden "Fashion Show" — razstava lepih žensk in oblek. Igra "A Slave of Fashion" je nekak dodatek k modni razstavi. Orkestralni program bo obsegal več raznih točk kakor vsaki teden. Program je menjan vsak ponedeljek.

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.
V nedeljo od 11 do 12 dop.

FRANK MIVŠEK

se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koka in peska.

924 McAllister Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

Cirkus in klovni.

Malo je reči, za katere so se ljudje toliko zanimali kakor za cirkuse. Še danes so posebno za manjša mesta zanimivost ki vrže prebivalstvo iz vsakdanjih tirov. Klovni, jahalke, sloni, čudežne stvari — cirkus! Povsod veliki plakati, ki naznanjajo prihod cirkusa in ga oglašajo s slikami.

Cirkus je le karikatura velikega cirkusa, ki je vedno na mestu in vsakdanji ter radi tega nezanimiv. Le karikature so zanimive. In pa nenavadne, skupaj zbrane stvari, ki predstavljajo tako čudno mešanico okoli cirkuških šotorov.

Cirkus Ringling Bros. in Barnum & Bailey je v Chicagi. Šotore ima v Grant parku. Nastanjen bo tu do 26. julija, in potem zopet odide. Vsakdanji cirkus pa ostane.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopolodne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Poleti na severni tečaj.

Od leta 1594, ko je neka holandska ekspedicija, pod vodstvom William Earentz-a naredila prvi poskus doseči severno-polarne kraje, je že več drugih ekspedicijskih nameravalo doseči severni tečaj; toda šele 6. aprila, 1909 je Američan Com. Robert E. Peary dosegel to, tako dolgo zaželeno točko. Zadnji poskusi, dosupeti tja z aeroplanom, se niso obnesli, kajti Amundsen se je moral že vrniti, ko je komaj preletel 100 milj proti severu. Vseeno pa pravi, da bo s svojim poletom še enkrat poskusil. Vse velike stvari je treba večkrat prekusiti, predno jih je mogoče praktično izvesti ali doseči. Tudi Trinerjevo grenko vino je moralo prestati večletne in drage poizkuse, predno je doseglo sedanjo popolnost in zanesljivost. Dandanes je Trinerjevo grenko vino najboljše zdravilo, če imate slab okus, neprebavo, zabasanost; če vaše ledice in jetra ne delujejo pravilno, ali če ste vsled nervoznosti potrti. Vaš lekarnar ima to zdravilno vino v zalogi. Tam boste tudi lahko dobili Trinerjev Liniment, izborno sredstvo proti utrujenim nogam in oteklini. Pišite za obširen cenik vseh Trinerjevih zdravil na: Joseph Triner Co., Chicago, Ill.

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VIANJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HIAE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in ertic, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana	.45
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.	.45
ZGODBE IZ DOLINE SENT-FLOREJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Dostojevskij, roman, dve knjigi, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODIČNE PAVLE, (I. Zorec), broširana	.40
ZVONARJEVA HOL, povest, broširana	.65
ZENINI NASE KOPENELE, (Rado Murak), broširana	.30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50

PESMI IN POEZIJE.

BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoske prevlel I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba	.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Dobeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90
POHOŠKE POTI, (Janko Glaser), broširana	.35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Machar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, pesmije, broširana	.65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Dobeljak), broširana	.50
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana	.25
SLEZKE PESMI, (Peter Benruš), trda vezba	.50
TRBOVLJE, (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje slav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesmitve, broširana	.40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.80
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ŽENITEV-TRJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana	.25
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibson), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KASLIJA, drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.25
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTICNE DUBE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.55
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih	.50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanske, broširana. 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI UČNE IN DEUGE KNJIGE IN BROŠURE	
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Deбата	.50
ANGLESKO-SLOVENSKI RESEDNIAK, (Dr. J. F. Kerr)	1.00